

- <http://www.ioanguradeaur.ro/%E2%80%A0-viata-3/>

Sf. Ioan Gura de Aur

OMILIA I – DESPRE MĂRGINITA PUTERE A DIAVOLULUI

din "DESPRE MĂRGINITA PUTERE A DIAVOLULUI. DESPRE CĂINȚĂ. DESPRE NECAZURI ȘI BIRUIREA TRISTEȚII"

1. Credeam că din pricina deselor mele predici v-ați săturat de cuvintele mele; dar văd că s-a întâmplat tocmai dimpotrivă; nu numai că nu v-au săturat desele mele predici, ci, dimpotrivă, v-au mărit dorința de a mă asculta. Nu săturare de predică, ci dor de predică. Ați pățit și voi ce pățesc la ospete iubitorii de vin. Aceia cu cât beau mai mult vin, cu atât sunt mai însetați; tot așa și cu voi: cu cât v-am predicat mai mult, cu atât mai mult v-am aprins dorința, cu atât v-am mărit mai mult pofta, cu atât v-am făcut mai puternică dragostea de predică. De aceea, cu toate că-mi cunosc marea mea sărăcie, totuși nu voi înceta de a face ceea ce fac gazdele cele darnice: vă voi întinde mereu masa și voi face să vă fie întotdeauna plin paharul învățaturii. Văd doar că îl beți până la fund, și plecați tot însetați! Aceasta s-a văzut și mai înainte, dar mai cu seamă în duminica trecută. Că ascultați cu nesăț cuvântul lui Dumnezeu a arătat-o mai cu seamă ziua aceea în care v-am învățat că nu trebuie să vă vorbiți de rău unul pe altul, când v-am dat și temeî nezdruncinat de învinuire, îndemnându-vă să vorbiți de rău păcatele voastre, dar să nu iscodiți păcatele străine; când v-am adus ca pildă pe sfinți, care se învinuiau pe ei înșiși, dar pe ceilalți îi cruțau. Am adus pe Pavel, care spunea că el e cel dintâi păcătos, că a hulit, a prigunit, dar Dumnezeu l-a miluit; că își spunea făc lepădat înainte de vreme și nu se socotea vrednic de a se mai numi apostol. Am adus pe Petru, care spunea: "Ieși de la mine, că sunt om păcătos"; pe Matei, care se numea vameș și în timpul când era apostol; pe David, care striga și spunea: "Fărădelegile mele au covârșit capul meu; ca o sarcină grea apăsă-au peste mine"; pe Isaia, care se plângea și se jeluia: "Necurat sunt și buze necurate am"; pe cei trei tineri, care în cuptorul cel de foc mărturiseau că au păcătuit, că au făcut fărădelegi și n-au păzit poruncile lui Dumnezeu; pe Daniel, care se plângea la fel. Tot în ziua aceea, după ce am dat ca pildă pe acești sfinți, am numit muște pe cei care vorbesc de rău pe alții și am arătat că pe bună dreptate îi numesc așa, căci după cum muștele se așază pe rănile și bubele altora, tot așa și cei ce vorbesc de rău pe alții mușcă din păcate străine și îmbolnăvesc cu aceasta pe cei cu care vorbesc; iar pe cei care nu fac acest lucru, pe cei care nu vorbesc de rău pe alții, i-am numit albine; ei nu răspândesc boli, ci fac faguri de mare evlavie, zburând în livada virtuții sfinților. Atunci, da, atunci ați arătat nesățioasa voastră dragoste de predică. Atunci cuvântul meu s-a lungit mult, mult de tot, ca niciodată; mulți se așteptau să se stingă râvna voastră din pricina mulțimii spuselor, dar s-a întâmplat contrariul: inima vi se încălzea mai tare, dorul de a mă asculta se aprindea mai mult. De unde o știu? De acolo că, spre sfârșitul predicii, aplauzele erau mai puternice, strigătele de încuviințare tot mai entuziaste. Era la fel ca atunci când aprindem un foc. La început lumina focului nu-i așa de strălucitoare; dar când pui pe foc toate lemnele, atunci flacăra se înalță, mare și frumoasă, tot mai sus. Așa a fost și în ziua aceea. La începutul predicii mele nu erați prea mișcați de cele ce spuneam; dar când predica s-a lungit, când am pus în ea tot ce aveam de pus, când am aruncat și mai multe învățături, atunci, da, atunci dorința voastră de a-mi asculta predica s-a aprins ca un foc mare și au izbucnit aplauze și mai puternice. De aceea, cu toate că la început eram hotărât să vorbesc mai puțin, atunci am depășit măsura. Dar, mai bine spus, eu niciodată n-am depășit măsura. Căci lungimea unei predici nu se măsoară cu mulțimea cuvintelor, ci cu dispoziția ascultătorilor. Când ai auditori nepăsători, pare că-i plictisești chiar când predica ți-e scurtă; dar când auditorii sunt aprinși, treji și numai urechi, nu le potolești dorința oricât de mult ai lungi predica. Dar pentru că se întâmplă ca într-un popor atât de numeros să fie și unii mai slabi, neputincioși să urmărească toată lungimea predicii, vreau să-i sfătuiesc pe aceștia să plece după ce au ascultat cât pot asculta și au luat cât le e de ajuns, nimeni nu-i împiedică, nimeni nu-i silește să stea mai mult decât pot. Să nu silească pe predicator să scurteze predica înainte de vreme. Tu te-ai săturat; dar fratele tău e încă flămând. Tu te-ai îmbătat de mulțimea celor spuse; dar fratele tău e încă însetat. Nici acela să nu-ți stânjenească slăbiciunea ta, silindu-te să ascuți mai mult decât poți asculta, nici tu nu pune stavilă dorinței aceluia, împiedicându-l de a asculta predica atât cât o poate asculta.

2. Aceasta se întâmplă și la ospete: unii se satură mai devreme, alții mai târziu; și nici aceștia nu-i țin de rău pe ceilalți, și nici aceia nu-i osândesc pe aceștia. La ospete, laudă celor ce se satură mai devreme; la predică, însă, nu laudă, ci iertare celor ce se satură mai devreme; la ospete, vină și blam celor ce se scoală mai târziu de la masă; la predică, laude și aclamații celor care pleacă mai târziu.

- Pentru ce?

- Pentru că la ospețe zăbovirea se datorează lăcomiei la mâncare, iar la predică zăbovirea și răbdarea se datorează dorinței duhovnicești și poftei dumnezeiești.

Dar destul cu introducerea! Să vă plătesc acum datoria cu care v-am rămas dator în ziua aceea. Despre ce v-am vorbit atunci? Că oamenii aveau o singură limbă, după cum aveau o singură fire. Nimeni nu vorbea o altă limbă, o limbă străină.

- Dar de unde a venit deosebirea aceasta de limbi?

- De pe urma trândăviei celor ce-au primit darul. Am vorbit atunci de amândouă: și de unirea limbilor, și de deosebirea limbilor. Și am arătat că unirea limbilor a vădit bunătatea Stăpânului, iar deosebirea limbilor a vădit nerecunoștința robilor. Dumnezeu știa mai dinainte că avem să pierdem darul; cu toate acestea, ni l-a dat; iar cei care l-au primit au fost niște răi față de darul primit. Cea dintâi explicație a acestui fapt este aceea că nu Dumnezeu ne-a luat darul, ci noi am pierdut cele date; a doua explicație, după aceasta, este aceea că darurile primite mai târziu sunt mai mari decât cele pierdute, în loc de osteneți trecătoare, ne-a cinstit cu viață veșnică; în loc de spini și ciulini, a făcut să odrăslească în sufletele noastre fructul Duhului. Nimic nu era mai de rând decât omul! Și nimic n-a ajuns mai de preț decât omul! Era cea din urmă făptură în șirul făpturilor cuvântătoare; dar picioarele au ajuns cap, și prin pânga sa a fost înălțată pe tronul cel împărătesc. Dumnezeu a făcut cu firea noastră ceea ce ar face un om generos și darnic cu cel pe care l-ar vedea scăpat din naufragiu, ieșit din valuri numai cu trupul gol, și pe care l-ar primi cu brațele deschise, l-ar îmbrăca cu haine frumoase și i-ar da cea mai înaltă cinste. Tot așa și omul; pierduse tot ce avea: îndrăznirea, prietenia cu Dumnezeu, viețuirea în rai, viața lipsită de neazuri; ieșise gol din rai, ca dintr-un naufragiu. Dar Dumnezeu l-a primit, l-a îmbrăcat îndată și, luându-l de mână, l-a urcat încet încet la cer. Cu toate că nu merita iertare naufragiatul acesta! Tot naufragiul acesta nu s-a întâmplat din pricina furiei vânturilor, ci din pricina celui ce călătorea pe mare. Dumnezeu nu s-a uitat la aceasta, ci I s-a făcut milă de marea suferință a omului. Și a primit cu tot atâta dragoste pe cel ce suferise naufragiul în port, ca și cum l-ar fi suferit în mijlocul mării. Că a cădea din rai înseamnă a ți se scufunda corabia în port.

- Pentru ce?

- Pentru că omul s-a împiedicat și a căzut când încă nu avea dureri, când încă nu avea griji, nici osteneți, nici neazuri, când încă nu se porniseră asupra firii noastre miile și miile de valuri ale poftelor! Întocmai ca pirații ce străbat mările, care, dacă găuresc cu un fier mic corabia, vără pe dedesubt toată marea în vas, tot așa și atunci, diavolul, văzând vasul lui Adam, adică sufletul lui, plin de multe bunătăți, s-a apropiat de el și, găurindu-i sufletul cu un simplu cuvânt ca și cu un fier, l-a deșertat de toată bogăția lui și a scufundat vasul. Dar Dumnezeu a făcut să fie mai mare câștigul decât paguba și a ridicat firea noastră pe tronul cel împărătesc. De aceea Pavel striga zicând: “Ne-a sculat împreună cu El și ne-a așezat împreună cu El la dreapta Lui întru cele cerești, ca să se arate în veacurile viitoare bogăția covârșitoare a harului Său, întru bunătatea față de noi” .

- Ce spui, Pavele? Pentru ce spui “să se arate în veacurile viitoare”, când fapta asta s-a săvârșit, a luat sfârșit? Nu s-a arătat?

- S-a arătat, dar nu tuturor oamenilor, ci numai celui credincios. Cel necredincios încă n-a văzut minunea. Dar atunci, în ziua cea înfricoșată a judecății, când se va pune în mijloc toată firea oamenilor, atunci toți se vor minuna de minunea aceasta, și chiar nouă ne va fi mai vădită minunea. Credem și acum minunea aceasta; dar altfel se înfățișează minunea auzului, și altfel vederii. Ne minunăm când auzim de porfira împărătească, de coroană, de hainele cele de aur, de tronul cel împărătesc, dar ne minunăm și mai mult când, date la o parte perdelele, îl vedem chiar pe împărat pe scaunul înalt. Tot așa și cu Unul-Născut. Când vom vedea perdelele cerului date la o parte și pe împăratul îngerilor pogorându-Se din cer, însoțit de popoarele cele cerești, atunci, datorită vederii, vom vedea că minunea e și mai mare. Gândește-te ce lucru mare este să vezi firea noastră purtată pe heruvimi și înconjurată de toate puterile îngerești!

3. Uită-te și la înțelepciunea lui Pavel! Câte nume nu caută ca să înfățișeze iubirea de oameni a lui Dumnezeu! n-a spus numai “harul”, nici numai “bogăția”!

- Dar ce?

- “Bogăția covârșitoare a harului întru bunătate”. Cu toate acestea, a exprimat slab iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Și după cum trupurile unse cu untdelemn scapă din mâinile noastre și alunecă ușor, de le-am ține cu miile de mâini, tot așa și iubirea de oameni a lui Dumnezeu: oricâte nume i-am da, nu o putem cuprinde; măreția ei întrece cu mult, cu foarte mult, slăbiciunea cuvintelor noastre. De asta și-a dat seama și Pavel. De aceea, văzând învinsă puterea cuvintelor de măreția iubirii de oameni a lui Dumnezeu, a spus numai un singur cuvânt și s-a oprit.

- Care-i cuvântul?

- “Mulțumire lui Dumnezeu pentru darul Lui care nu se poate povesti” . Nimic nu poate înfățișa purtarea de grijă a lui Dumnezeu! nici cuvântul, nici mintea! De aceea aici Pavel spune că dragostea Lui de oameni nu se poate povesti, în altă parte, spune că depășește mintea noastră, grăind așa: “Pacea

lui Dumnezeu, care covârșește toată mintea, va păzi inimile voastre” .

După cum vă spuneam mai înainte, două sunt explicațiile cu privire la darurile lui Dumnezeu: una, că nu Dumnezeu ni le-a luat, ci că noi le-am pierdut; a doua, că bunătățile date nouă în urmă sunt mai multe și mai mari decât cele pierdute.

Vreau să vă mai dau și o a treia explicație.

- Care este a treia explicație?

- Chiar dacă nu ne-ar fi dat mai târziu daruri mai mari decât cele pierdute, ci numai ne-ar fi luat ce ne-a dat, că noi am fost de vină – căci trebuie adăugat aceasta -, și așa ar fi fost îndestulător faptul acesta prin el însuși, ca să arate purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de noi. Nu datul darurilor, ci chiar luarea lor este semnul unei foarte mari iubiri de oameni. Și, dacă vreți, am să vă dovedesc aceasta cu cele petrecute în rai. Dumnezeu a dat omului raiul, semn al purtării Lui de grijă; noi ne-am arătat nevrednici de dar, semn al necunoștinței noastre. Dumnezeu a luat darul de la niște nevrednici. Și aceasta, semn al bunătății lui Dumnezeu.

Dar mă poate întreba cineva:

- Dar ce bunătate e aceea când iei înapoi darul?

- Așteaptă și-ai să auzi! Gândește-te ce-ar fi făcut Cain dacă ar fi trăit în rai după ce săvârșise crima! Dacă după ce căzuse din viețuirea aceea paradisiacă, dacă după ce fusese osândit la osteneală și durere și vedea atârnată deasupra lui amenințarea cu moartea, dacă atunci când avea înaintea ochilor nefericirea tatălui lui și înaintea sa încă mai erau urmele urgiei lui Dumnezeu, dacă, înconjurat fiind de atâtea necazuri, și-a îndreptat pașii spre o răutate atât de mare încât, neținând seamă de glasul sângelui, uitând părtașia la suferințe, a ucis pe cel care nu-i făcuse vreun rău, a pus mâna pe trup de frate, și-a muiat mâna în sângele lui și n-a putut să-și vină în fire cu tot îndemnul lui Dumnezeu, ci a insultat pe Creator și a necinstit pe părinți, gândește-te la ce răutate n-ar fi ajuns dacă ar fi viețuit în rai? Dacă și-a îndreptat pașii în salturi spre omor când avea atâtea frâie, în ce prăpastie nu s-ar fi prăbușit dacă aceste obstacole i-ar fi fost luate?

Vrei să afli și din viața maicii lui, a Evei, ce bine i-a adus Evei pierderea raiului? Cercetează cum era Eva înainte de cădere, și cum a ajuns după cădere; înainte de cădere socotea pe diavolul cel înșelător, pe diavolul cel rău, mai vrednic de credință decât poruncile lui Dumnezeu și dintr-o simplă privire a pomului cunoștinței a călcat legea pusă de Dumnezeu. Uită-te acum că a ajuns mai bună și mai înțeleaptă după ce a pierdut raiul. Când a născut pe fiul ei, a spus: “Am dobândit om prin Dumnezeu” . A alergat îndată la Stăpânul pe Care-L disprețuise mai înainte, și n-a socotit lucrul acesta ca pe un lucru datorat firii, nici n-a atribuit nașterea legii căsătoriei, ci a cunoscut pe Stăpânul firii, și Lui îi mulțumește pentru nașterea copilului. Mai înainte de cădere îl înșelase pe bărbat; după cădere, și-a instruit copilul și i-a pus un nume care putea să-i aducă aminte de darul lui Dumnezeu. Mai mult, când a născut alt copil în locul lui Abel a spus: “Mi-a ridicat mie sămânță Dumnezeu în locul lui Abel, pe care l-a omorât Cain” . Femeia face pomenire de nenorocirea ce-a lovit-o, nu se mânie, ci mulțumește iarăși lui Dumnezeu; pune nume copilului după darul primit de la Dumnezeu, pentru ca numele să-i fie copilului pricină neconținută de învățătură.

După cum se vede, dar, Dumnezeu i-a dăruit mai mari bunătăți tocmai prin aceea că i-a luat darurile date mai înainte. Femeia fusese alungată din rai, dar prin alungare a ajuns la cunoașterea lui Dumnezeu. Deci a dobândit mai mult decât a pierdut.

Poate că cineva m-ar întreba:

- Dar dacă a fost de folos ca omul să fie izgonit din rai, pentru ce atunci Dumnezeu i-a mai dat la început raiul?

- A fost de folos, omule, din pricina trândăviei noastre, ca omul să fie izgonit din rai. Dacă Adam și Eva ar fi fost cu luare-aminte asupra lor, dacă ar fi cunoscut pe Stăpânul și ar fi fost înțelepți și cumpătați, ar fi rămas în cinstea dată lor de Dumnezeu. Dar pentru că au adus ocară darului ce li s-a dat, a fost de folos pentru ei să fie izgoniți din rai.

- Dar atunci, pentru ce le-a mai dat raiul?

- Întâi, ca să-și arate iubirea Sa de oameni, apoi, ca să ne urce la o cinste mai mare. Noi suntem totdeauna și în toate împrejurările pricina pedepselor și a osândeii venite peste noi; că din pricina trândăviei noastre ne izgonim pe noi înșine din bunătățile ce ni le dă Dumnezeu. Dar Dumnezeu S-a purtat cu noi ca un tată iubitor. După cum un tată iubitor lasă la început pe copil să stea în casă și să se bucure de toate bunurile părintești, dar când îl vede că necinstește cinstea dată, nu-l mai pune la masă cu el, îl alungă din ochii lui și de multe ori îl izgonește chiar din casa părintească, pentru ca să ajungă mai bun prin această ocară și necinste pricinuite de izgonire și să se arate vrednic de întoarcerea în casa părintească și de primirea moștenirii părintești – , tot așa a făcut și Dumnezeu. I-a dat omului raiul. Când însă s-a arătat nevrednic de el, l-a izgonit din rai pentru ca, ajungând mai bun prin viețuirea în afară de rai și prin necinstea pricinuită de alungare, să se arate vrednic de reîntoarcerea în rai. Când deci a ajuns mai bun, îl aduce iarăși în rai și-i spune: “Azi vei fi cu Mine în Rai” .

Ai văzut că semnul celei mai mari purtări de grijă a lui Dumnezeu față de om a fost nu darea raiului, ci chiar izgonirea din el? Că dacă n-ar fi căzut din rai, nu s-ar fi arătat iarăși vrednic de rai.

4. Să ținem, dar, bine minte acest cuvânt. Iar dacă vreți, să vă vorbesc despre el în această predică.

Dumnezeu a dat oamenilor o singură limbă. Acesta este semn al iubirii Sale față de oameni. Oamenii însă nu s-au folosit cum trebuie de dar, ci au căzut în cea mai mare nebunie. Pentru aceasta, Dumnezeu le-a luat darul dat. Dacă atunci când vorbeau o singură limbă au ajuns la atâta nebunie, încât au voit să zidească un turn ca să ajungă până la cer, oare n-ar fi dorit să se urce chiar în vârful cerului dacă n-ar fi fost îndată pedepsiți? Îmi obiectezi că n-ar fi putut? Da, chiar dacă n-ar fi putut face aceasta în realitate, totuși cu gândul ar fi săvârșit nelegiuirea. Toate acestea le văzuse Dumnezeu mai dinainte. Și de aceea, pentru că oamenii nu folosiseră spre binele lor unirea limbilor, îi împarte spre binele lor prin despărțirea limbilor. Uită-te acum la iubirea de oameni a lui Dumnezeu. "Iată, spune Domnul, toți au o singură limbă! Și iată ce au început să facă!"

Dar aș pune întrebarea:

- Pentru ce Dumnezeu n-a venit îndată să împartă limbile, ci mai întâi caută să se dezvinovățească, să-și ceară oarecum iertare, ca și cum ar avea să fie judecat de un tribunal? Că nimeni nu L-a întrebat: Ce ai făcut? Că El este doar stăpân să facă orice vrea!

- Da, Dumnezeu își cere iertare ca și cum ar avea de dat socoteală, pentru ca să ne învețe să fim și noi blânzi și buni. Dacă Stăpânul nostru își cere iertare de la noi, robii Lui, și doar noi am greșit înaintea Lui, cu atât mai mult trebuie să ne cerem iertare noi de la semenii noștri, chiar dacă ne-ar face cele mai mari rele și nedreptăți.

Și uită-te cum se dezvinovățește Dumnezeu! "Iată, toți au o singură limbă! Și iată ce au început să facă!". Ca și cum ar fi spus: "nimeni să nu-mi găsească vină că am împărțit limbile! nimeni să nu creadă că dintru început au fost atâtea limbi între oameni! "Iată, toți au o singură limbă". Dar n-au folosit oamenii spre binele lor acest dar!

Și ca să afli că Dumnezeu n-a căutat să pedepsească prin împărțirea limbilor atât păcatul lor de atunci, cât a căutat să poarte de grijă de viitorul oamenilor, ascultă ce adaugă Dumnezeu: "Și acum nu va rămâne nimic nefăcut din cele ce și-au pus în gând să facă". Cu alte cuvinte, spune așa: "Dacă nu-i pedepsesc acum, dacă nu sunt oprți acum, când păcatele n-au încolțit încă, atunci nu vor mai putea fi oprți deloc din răutatea lor". Aceasta înseamnă cuvintele: "Nu va rămâne nimic nefăcut din cele ce și-au pus în gând să facă"; de parcă ar fi spus: "Vor face păcate și mai mari!". Așa e păcatul! Dacă nu-i oprit de la început, se ridică la mare înălțime, ca și focul pe care pui lemne. Vezi, dar, că și luarea darului unirii limbilor este semn al marii bunătăți a lui Dumnezeu? A împărțit limbile oamenilor ca să nu săvârșescă păcate mai mari.

Țineți, dar, bine minte, înfigeți în sufletul vostru și păstrați neclintită cugetarea aceasta: Dumnezeu este bun și iubitor de oameni nu numai când ne face bine, ci și când ne pedepsește. Pedepsele și nenorocirile ce ni le trimite sunt partea cea mai mare a binefacerilor Lui, cel mai mare chip al pronoiei Sale. Când vezi, dar, că vin foamete, ciură, secetă, ploaie neconținută, amestecare de anotimpuri și alte asemenea nenorociri care-i fac pe oameni să sufere, nu te necăji, nici nu te supăra, ci închină-te Creatorului, minunează-te de purtarea Lui de grijă. El e Cel ce a făcut acestea; pedepsește trupul, ca să înțeleptească sufletul.

- Și face Dumnezeu aceasta?

- Da, Dumnezeu face aceasta! N-am să preget să spun asta de mi-ar sta în față tot orașul, toată lumea! O, de-aș avea o voce mai puternică decât trâmbița, de-aș putea sta pe un loc înalt, ca să strig tuturor și să afirm cu tărie că da, Dumnezeu face aceasta! Nu din mândrie spun asta, ci am pe profet lângă mine, care strigă și spune: "Nu este rău în cetate pe care să nu-l fi făcut Dumnezeu", Cuvântul "rău" aparține omonimiei, numește lucruri diferite. Și vreau să vă arăt însemnarea exactă a acestui cuvânt, ca nu cumva, din pricina omonimiei lui, să confundați lucrurile arătate de el și să huliți pe Dumnezeu.

5. Rele, adevărate rele, sunt curvia, preacurvia, zgârcenia și alte nenumărate păcate, vrednice de cele mai grele pedepse și munci. Sunt iarăși alte rele, dar, mai bine spus, nu sunt rele, ci se numesc rele: foametea, ciura, moartea, boala și toate cele asemenea. Acestea nu sunt rele. De aceea am spus că "se numesc" numai rele.

- Pentru ce?

- Că dacă ar fi rele, n-ar fi pricinile binelui nostru, nu ne-ar potoli mândria, nu ne-ar curma trândăvia, nu ne-ar îmboldi spre râvnă, nu ne-ar face mai cu luare aminte. Scriptura spune: "Când îi omora pe ei, atunci îl căutau și se întorceau și reveneau la Dumnezeu". Este vorba aici de răul care înțelepțește pe oameni, care-i face mai străluciți, mai râvnitori, care-i îndeamnă la filosofie, nu de răul acela vrednic de hulă și de osândă. Răul acela nu-i opera lui Dumnezeu, ci născocirea voinței noastre libere; răul acesta vine peste oameni tocmai pentru nimicirea răului aceluia. Scriptura numește răul acesta, născut din pedepsele venite peste noi, rău, nu din pricina naturii sale, ci potrivit ideii ce o au oamenii despre

el. Într-adevăr, obișnuim să numim rele nu numai hoția și desfrânarea, ci și nenorocirile. De aceea și Scriptura numește nenorocirile, rele, așa precum le numește și omul. Aceasta vrea să spună proorocul prin cuvintele: “Nu este rău în cetate pe care să nu-l fi făcut Domnul”. Aceasta a arătat și Dumnezeu prin proorocul, când spune: “Eu sunt Dumnezeu Cel ce fac pace și zidesc rele”. Dă nenorocirilor numele de “rele”. Despre acest rău vorbește și Hristos în Evanghelie, când spune: “Ajunge zilei răutatea ei”, adică necazul zilei, greutatea zilei.

Se vede, dar, de pretutindeni că prin cuvântul “rău” sau “răutate” Scriptura numește pedepsele date nouă pe pământ; iar pe aceste rele, adică pedepse, însuși Dumnezeu le aduce peste noi, dându-ne astfel cea mai mare dovadă a purtării Sale de grijă față de noi. Doctorul nu-i de admirat numai atunci când duce pe bolnav în grădini și în livezi, nici numai când îl duce la baie și la scăldătoare, nici numai când îi întinde masă bogată, ci și când îi poruncește să stea nemâncat, când îl chinuie cu foamea și cu setea, când îl țintuiește în pat și-i face din casă temniță, când îl lipsește chiar de lumina zilei punând pretutindeni perdele în casă, când îl taie, când îl arde cu fierul înroșit, când îi dă doctorii amare; și atunci tot doctor este. N-ar fi oare absurd să numim doctor (bun) pe acela care face atâtea rele, iar pe Dumnezeu să-L hulim, să spunem că nu mai poartă grijă de lume, dacă uneori face câte un rău de acesta, dacă aduce, de pildă, peste lume foamete sau moarte? Și doar El este adevăratul Doctor, și al sufletelor și al trupurilor! De aceea adeseori, când omenirea zburdă de fericire, și e cuprinsă de frigurile păcatelor, Dumnezeu aduce pe lume sărăcie, foamete și alte nenorociri, și prin aceste leacuri și prin altele pe care El le știe scapă omenirea de boli.

Dar mi se poate spune:

- Numai săracii simt foamea!

- Da, dar Dumnezeu nu pedepsește omenirea numai prin foamete, ci și prin alte nenumărate pedepse, într-adevăr, pe cel sărac îl înțelepțește adeseori cu foamea, iar pe cel bogat, care se desfătează cu toate bunătățile, îl înțelepțește adeseori cu primejdii, cu boli, cu moarte înainte de vreme. Că Dumnezeu e dibaci și are felurite leacuri pentru mântuirea noastră. Tot așa fac și judecătorii. Pe locuitorii orașului nu-i cinstesc numai, nici nu-i încurajează numai, și nici nu le dau numai daruri, ci-i și pedepsesc adeseori. De aceea ascultă săbii, pregătesc gropi, roți, butuci, călăi și alte nenumărate feluri de cazne. Ceea ce este pentru judecător călăul, aceea este pentru Dumnezeu foamea. Ca un călău, foamea ne cumițește și ne abate de la rău.

La fel face și vierul, nu acoperă numai rădăcina viței de vie cu pământ, nici nu prășește numai în jurul ei, ci și taie vița de vie și-i retează coardele; iar pentru aceasta vierii se folosesc nu numai de sapă, ci și de cosoare de tăiat. Cu toate acestea, nu-i ținem de rău nici pe vier; dimpotrivă, mai cu seamă atunci îi lăudăm, când îi vedem că retează coardele nefolositoare, ca, prin îndepărtarea celor de prisos, să dea mai multă putere celor rămase.

Nu-i, dar, absurd să lăudăm atâta pe tată, pe doctor, pe judecător, pe vier; să nu ținem de rău și să nu învinuim pe tată când își alungă fiul din casă, nici pe doctor când chinuie pe bolnav, nici pe judecător când pedepsește pe cetățeni, nici pe vier când taie vița de vie, dar să-L ținem de rău și să-L încărcăm de mii și mii de învinuiri pe Dumnezeu când vrea uneori să ne ridice, ca pe niște oameni cu capul tulbure, din cumplita beție care ne duce la păcat? Nu-i oare o nebunie să nu dăm nici atâta dreptate lui Dumnezeu, câtă dăm semenilor noștri?

6. Grăiesc așa pentru că mă tem de cei ce învinuiesc pe Dumnezeu. Mă tem de ei, ca să nu dea cu picioarele în spini și să-și sângereze picioarele, ca să nu arunce cu pietre în cer și să-și vatăme capetele. Am să vă spun însă un lucru și mai mare decât acesta. Lăsând la o parte întrebarea – prin pogorământ spun asta –dacă Dumnezeu a luat înapoi de la noi spre folosul nostru darurile ce ni le-a dat, am să spun numai atât: dacă ni le-a luat noi n-avem dreptul să-L învinuim. Este stăpân pe bunurile Sale. Când împrumutăm bani de la cineva, îi mulțumim pentru timpul cât ne-a lăsat banii cu împrumut și nu ne revoltăm când ia de la noi ce este al lui. Spune-mi, pentru ce atunci învinuim pe Dumnezeu când vrea să ne ia cele ale Lui? Nu-i aceasta oare cea mai mare nebunie? Marele și viteazul Iov n-a făcut așa! N-a mulțumit mult, mult de tot, numai când a primit darurile, ci și când i-au fost luate, grăind așa: “Domnul a dat Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat în veci”. Dacă pentru amândouă trebuie să mulțumim și dacă, în ea însăși, luarea darurilor este tot atât de folositoare ca și darea lor, spune-mi, te rog, ce iertare mai putem avea când lui Dumnezeu, Care-i atât de blând, atât de bun și atât de purtător de grijă, Care-i mai înțelept decât un doctor, mai iubitor decât un tată, mai drept decât un judecător, mai purtător de grijă decât un vier, ce iertare, zic, mai putem avea când lui Dumnezeu, Care are grijă de sufletele noastre, îi răsplătim cu nemulțumiri în loc de mulțumiri, când ne supărăm pe Acela Căruia trebuie să I ne închinăm? Poate fi oare o nebunie și o nesimțire mai mare decât nebunia și nesimțirea acelor care, cu toată ordinea care domnește în univers, spun că noi suntem lipsiți de purtarea de grijă a lui Dumnezeu? După cum un om care ar susține că soarele este și fierbinte și rece, ar da dovadă, prin spusa lui, de mare nebunie, tot așa și cel care pune la îndoială pronia lui Dumnezeu dă dovadă de și mai mare nebunie.

Nu-i atât de luminos soarele pe cât de luminoasă-i purtarea de grijă a lui Dumnezeu! Cu toate acestea, îndrăznesc unii să spună că dracii cârmuiesc viața noastră!

Ce să fac? Ai Stăpân bun! Vrea mai curând să fie hulit prin aceste cuvinte decât să îngăduie dracilor să te convingă prin proprie experiență ce înseamnă să fii cârmuit de draci. Atunci ai cunoaște bine pe propria ta piele răutatea dracilor! Dar, mai bine spus, pot să ți-o înfățișez și acum, dintr-un mic fapt. Niște îndrăciți, ieșiți din morminte, L-au întâmpinat pe Hristos; dracii îl rugau pe Hristos să le îngăduie să intre în turma porcilor. Hristos le-a îngăduit; dracii au plecat și au aruncat îndată pe toți porcii în mare. Așa cârmuiesc dracii! Și doar dracii nu au nimic cu porcii, ci cu tine! Ție îți poartă război neîmpăcat și dușmănie fără de sfârșit! Dacă dracii n-au putut suferi nici o clipită pe porci, cu care n-au nimic comun, ce nu ne-ar face nouă dacă ne-ar avea în mâna lor, nouă, care le suntem dușmani și care neconținem în mușcăm! Ne-ar pricinui nenorociri nemaiauzite! De aceea Dumnezeu i-a lăsat să intre în turma porcilor, ca să cunoaștem răutatea lor în trupurile necuvântătoarelor. Se știe doar că dracii ar fi făcut îndrăciților acelora ce le-au făcut și porcilor dacă îndrăciții, chiar pe când erau nebuni, nu s-ar fi bucurat de marea purtare de grijă a lui Dumnezeu. Și acum, când vezi un om stăpânit de draci, închină-te Stăpânului, cunoaște răutatea dracilor! Poți vedea și una, și alta la acești îndrăciți. Și iubirea de oameni a lui Dumnezeu, și răutatea dracilor. Răutatea dracilor, când tulbură și chinuie sufletul îndrăcițului; iubirea de oameni a lui Dumnezeu, când oprește și împiedică pe un drac așa de sălbatic, care locuiește în om și dorește să-l arunce în prăpastie; când nu-i îngăduie să se folosească până la capăt de puterea lui, ci-l lasă să-și arate numai atâta putere câtă să-l înțeleptească pe om și să-și facă vădită răutatea lui.

Vrei să vezi și dintr-un alt fapt cum cârmuiește dracul când Dumnezeu îi îngăduie să se folosească de puterea sa? Gândește-te la cirezile și turmele lui Iov. Gândește-te cum le-a nimicit într-o clipită! Gândește-te la moartea jalnică a copiilor lui, la bubele ce i-au fost aduse pe trupul lui! Și vei vedea cruzimea și barbaria răutății dracilor, care nu cruță nimic! Și vei cunoaște bine din acestea că, dacă Dumnezeu ar fi dat lumea aceasta pe mâna lor, dracii ar fi amestecat și tulburat totul, ne-ar fi făcut și nouă ce au făcut porcilor și cirezilor de vite, ca să nu ne mai rămână nici o clipită să ne îngrijim de mântuirea noastră. Dacă dracii ar cârmui lumea, n-am fi cu nimic mai buni decât îndrăciții, dar, mai bine spus, chiar mai răi decât ei. Nici chiar pe îndrăciți Dumnezeu nu i-a dat cu totul în stăpânirea dracilor, pentru că, dacă i-ar fi dat, ar suferi mai cumplit decât suferă acum.

Aș vrea să pun și această întrebare celor care susțin că dracii cârmuiesc lumea: Ce neorânduială observă ei în lume ca să aibă vreun temei să spună că dracii ocârmuiesc viața noastră? Vedem doar că soarele merge, de atâția și atâția ani, în fiecare zi în bună rânduială; variatul cor al stelelor păstrează rânduială lor; căile lunii sunt neîmpiedicate; desăvârșită e succesiunea nopții și a zilei; cele de sus și cele de jos ca într-un dans plin de armonie se mișcă; dar, mai bine spus, chiar mai desăvârșit decât cel mai desăvârșit dans; fiecare păstrează locul său și nu iese din drumul pe care i l-a dat Dumnezeu la început, când le-a făcut.

7. Dar mi se poate spune:

- Care-i folosul că cerul, soarele, luna, corul stelelor și toate celelalte păstrează buna lor rânduială, dar viața noastră e plină de dezordine și neorânduială?

- Ce dezordine, omule, ce neorânduială?

- Cutare se îmbogățește, îmi spui, împilează, răpește, fură, înghite în fiecare zi averile săracilor, și nu îndură nici un necaz. Altul este om bun, cuminte, drept, împodobit cu toate celelalte virtuți, și-i chinuit de sărăcie, de boli, de cele mai mari nenorociri.

- Acestea te smintesc?

- Acestea!

- Dar când vezi că mulți hrăpăreți sunt pedepsiți și că unii sau chiar nenumărați oameni virtuoși se bucură de bunătați, pentru ce nu pui capăt unei astfel de judecăți, pentru ce nu lauzi pe Dumnezeu?

- Pentru că nedreptatea aceasta mă scandalizează mai mult! Pentru ce dintre doi ticăloși unul este pedepsit, și altul scapă de pedeapsă, pentru ce dintre doi oameni buni unul este cinstit, iar altul pedepsit?

- Dar tocmai acesta este semnul cel mai vădit al proniei lui Dumnezeu! Dacă ar pedepsi în lumea aceasta pe toți răii și ar cinsti în lumea aceasta pe toți oamenii buni, ar fi de prisos ziua judecății. Și iarăși, dacă n-ar pedepsi pe nici un rău și n-ar cinsti pe nici unul dintre oamenii buni, atunci cei răi ar ajunge mai răi și mai ticăloși, după cum mulți dintre cei buni ar ajunge mai trândavi, iar cei care voiesc să hulească pe Dumnezeu L-ar huli și mai mult și ar spune, în toată libertatea, că lumea este lipsită de purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Dacă acum, când sunt pedepsiți unii răi și cinstiți unii buni, tot se mai spune că Dumnezeu nu poartă grijă de viața noastră, ce nu s-ar fi spus dacă nu s-ar face asta? Ce cuvinte n-ar ieși din gură? Pentru aceasta Dumnezeu pe unii răi îi pedepsește, iar pe alții nu; pe unii oameni buni îi cinstește, iar pe alții nu. Nu-i pedepsește pe toți, ca să te convingă că este înviere; îi pedepsește pe unii ca, prin pedepsirea lor, să-i facă pe cei mai trândavi să ajungă, de frică, mai buni. Și

iarăși, cinstește pe unii oameni buni ca, prin cinstirea acestora, să atragă și pe alții spre virtute; dar nu-i cinstește pe toți, ca să afli că este un alt timp când va răsplăti pe toți. Dacă toți ar primi aici pe pământ ce li se cuvine, oamenii n-ar mai crede în dogma învierii; iar dacă nimeni n-ar primi aici pe pământ ce li se cuvine, cei mai mulți oameni ar ajunge mai trândavi de cum sunt. Iată pentru ce Dumnezeu pe unii îi pedepsește, iar pe alții nu; ca să fie de folos și celor pedepsiți, și celor nepedepsiți. Unora, ca să le curme răutatea, iar altora, ca să-i înțeleptească prin pedepsirea acelor.

Aceasta se vede din cele spuse de Hristos. Când I s-a vestit că niște oameni au fost îngropați sub dărâmurile unui turn ce s-a surpat, Hristos a spus: “Credeți oare că numai aceia au fost păcătoși? Vă spun că nu! Ci, dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel” . Vezi dar că aceia au pierit pentru păcatele lor; ceilalți însă n-au scăpat pentru că au fost dreپți, ci pentru ca să ajungă mai buni prin pedepsirea celorlalți.

- Dar li s-a făcut o nedreptate celor ce au fost pedepsiți!, ni s-ar putea spune. Ar fi putut și ei, dacă n-ar fi fost pedepsiți, să ajungă mai buni prin pedepsirea altora.

- Dumnezeu nu i-ar fi pedepsit dacă știa că au să ajungă mai buni prin pocăință; dar știa că n-au să ajungă. Cum ar fi lipsit Dumnezeu de câștigul pocăinței pe cei care aveau să ajungă mai buni prin pedepsirea altora, când El, cu toate că știe că mulți n-au să câștige nimic de pe urma îndelungii Lui răbdări, îi suferă cu multă răbdare, împlinindu-Și bunătatea Lui și dându-le puțința să se trezească din nebulia lor? N-au fost, deci, cu nimic nedreptățiți. Prin pedepsirea lor a pus capăt răutății lor și li s-a ușurat și pedeapsa de pe lumea cealaltă, pentru că au suferit aici pe pământ nenorocirea aceea. Tot așa n-au fost cu nimic nedreptățiți nici cei ce n-au fost pedepsiți. Le era cu puțință, dacă ar fi vrut, să se folosească de îndelunga răbdare a lui Dumnezeu pentru schimbarea lor în bine; și, minunându-se de bunătatea lui Dumnezeu, să se rușineze de covârșirea răbdării Lui, să se întoarcă la virtute și să câștige mântuirea lor prin pedepsirea altora. Dar dacă ei stăruie în răutatea lor, nu e de vină Dumnezeu – căci pentru aceasta este îndelung răbdător, ca să-i aducă pe calea cea bună -, ci ei, cei nevrednici de iertare, care nu s-au folosit spre binele lor de îndelunga răbdare a lui Dumnezeu.

Dar nu-i numai aceasta pricina pentru care nu sunt pedepsiți aici pe pământ toți răii, ci mai este și o altă pricină tot așa de mare care cere aceasta.

- Care-i aceasta?

- Dacă Dumnezeu ar pedepsi pe oameni îndată ce păcătuiesc, ar smulge de pe pământ înainte de vreme neamul omenesc, și n-ar mai ajunge să se continue din neam în neam. Și, ca să știi că ăsta-i adevărul, ascultă ce spune profetul: “Dacă Te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suferi?” . Dacă vrei chiar să cerci adevărul spuselor profetului, n-ai nevoie să cercetezi cu de-amănuntul viața fiecărui om – nici nu-i cu puțință să știi cele săvârșite de fiecare -, ci să aducem înaintea ochilor noștri numai acele păcate pe care neîndoielnic le săvârșim, și ele ne vor arăta lămurit că, dacă am fi pedepsiți pentru fiecare păcat săvârșit, de mult am fi pierit! Domnul spune că cel care spune fratelui său “nebulule” este vinovat de gheena focului . Și este cineva dintre noi care să nu fi făcut acest păcat? Ce-ar fi fost dacă ar fi trebuit să fi fost nimiciți îndată după săvârșirea păcatului? Nu-i așa că ar fi trebuit să piară și să dispară neamul omenesc de mult și de răsmult? Tot așa, cel care se jură, chiar pe bună dreptate, spune Domnul, face lucrurile celui-rău . Și este cineva dintre noi care să nu se fi jurat? Dar, mai bine spus, este cineva dintre noi care să nu fi jurat fals niciodată? Mai departe. Cel care se uită la o femeie cu ochi pofticioși, spune Domnul, a și preacurvit cu ea . Și sunt mulți vinovați de acest păcat! Deci, dacă așa sunt păcatele recunoscute de toți, dacă așa sunt de grele, că fiecare dintre aceste păcate, el singur, poate aduce peste noi o pedeapsă neîndurătoare, și dacă ne mai gândim și la păcatele ascunse, pe care le știe numai cugetul nostru, atunci vom vedea mai bine câtă grijă are Dumnezeu de noi că nu ne pedepsește îndată după fiecare păcat. Prin urmare, când vezi că nu-i pedepsit nici răpitorul, nici zgârcitul, cercetează-ți cugetul, gândește-te la viața ta, treci pe dinaintea ta păcatele tale, și vei vedea că ție în primul rând îți este de folos să nu fii pedepsit îndată după fiecare păcat. Pentru aceasta mulți oameni sunt necruțători cu alții, pentru că nu se uită la păcatele lor înainte de a se uita la ale acelor! Cu toții iscodim păcatele celorlalți oameni, și pe ale noastre le lăsăm deoparte. Să nu mai facem așa, ci dimpotrivă! De vezi că unui drept îi merge rău, adu-ți aminte de Iov! Oricât de drept ar fi acela, nu va fi mai drept decât Iov, nici măcar pe departe! Oricât de multe nenorociri l-ar lovi, nu-l vor lovi atâtea câte l-au lovit pe Iov!

8. Să ne amintim de acestea, și să încetăm de a învinui pe Dumnezeu, știind bine că Dumnezeu nu-l lasă pe un om drept să sufere pentru că l-a părăsit, ci pentru că vrea să-l încununeze și să-l facă mai strălucitor. Iar dacă vezi pe un om păcătos că suferă pe lumea aceasta, gândește-te la paralyticul țintuit în pat de treizeci și opt de ani . Că paralyticul a zăcut la pat pentru păcatele sale o spune Hristos. Ascultă: “Iată, te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu pășești ceva mai rău!” . Vin, dar, peste noi necazuri și suferințe sau pentru ca să ne ispășim păcatele – dacă suntem păcătoși -, sau pentru ca să primim cununi – dacă suntem dreپți. Deci suferințele și necazurile ne sunt de folos fie că suntem dreپți, fie că suntem păcătoși. Dacă suntem dreپți, ca să ne facă mai străluciți; dacă suntem

păcătoși, ca să ne cumițească și să ne ușureze pedeapsa de dincolo. Pavel ne spune că cel care suferă aici, dacă suferă mulțumind lui Dumnezeu, va avea parte dincolo, în lumea cealaltă, de o pedeapsă mai ușoară. Ascultă: “Pentru aceea sunt între voi mulți neputincioși și bolnavi și mulți mor. Că dacă ne-am judeca singuri, n-am mai fi judecați. Dar fiind judecați de Domnul, suntem pedepsiți, ca să nu fim osândiți împreună cu lumea” .

Știindu-le dar pe toate acestea, așa să filosofăm despre pronia lui Dumnezeu și să închidem gura celor care spun că Dumnezeu n-are grijă de lume. Iar dacă ceva din cele ce se întâmplă în lume depășește puterea de înțelegere a minții noastre, să nu conchidem de aici că Dumnezeu nu are grijă de lume, ci, înțelegând în parte purtarea Sa de grijă, să ne plecăm în cele ce nu le înțelegem nepătrunsei Lui înțelepciuni. Dacă un om nepriceput nu poate înțelege meșteșugul altui om, cu atât mai mult nu poate mintea omenească să înțeleagă nemărginirea proniei lui Dumnezeu. “Cât sunt de necercetate judecățile Lui și cât de nepătrunse căile Lui!” . Cu toate acestea încredințându-ne deplin și bine din cele puține și asupra întregului, să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate cele ce ni se întâmplă în viață.

Mai este un alt argument de nezdruncinat pentru cei care vor să filosofeze despre pronia lui Dumnezeu. Să-i întrebăm pe cei care tăgăduiesc pronia lui Dumnezeu: “Este Dumnezeu?”. Dacă ne vor spune că nu este, nici să nu le mai răspundem. După cum nu merită să răspunzi nebunilor, tot așa nici celor care spun că nu este Dumnezeu. Dacă o corabie cu câțiva corăbieri și călători n-ar putea merge nici un stadiu fără mâna cârmaciului, cu atât mai mult lumea aceasta atât de mare, care are în ea atâtea corpuri alcătuite din diferitele elemente, n-ar fi dănuit atâta vreme dacă n-ar fi fost pronia lui Dumnezeu, care să o țină și să o mențină mereu! Dacă însă, rușinați de credința obștească a tuturor oamenilor și de fapte, ne vor răspunde că este Dumnezeu, să le spunem așa: Dacă este Dumnezeu, precum și este, atunci urmează că e și drept. Că dacă n-ar fi drept, nici n-ar fi Dumnezeu. Iar dacă-i drept, atunci răsplătește fiecăruia după merit. Vedem însă că nu toți sunt răsplătiți după merit aici pe pământ. E necesar deci să nădăjduim că este o altă răsplată, ca să se arate dreptatea lui Dumnezeu, când fiecare va fi răsplătit după merit.

Argumentul acesta nu-i numai un argument pentru pronia lui Dumnezeu, ci ne face să filosofăm și despre înviere.

Știindu-le dar pe acestea, să cugetăm și noi la purtarea de grijă a lui Dumnezeu în lume și la înviere și să învățăm și pe alții. Să ne dăm toată silința să închidem gura aceluia care se pornesc cu furie împotriva lui Dumnezeu și să-L slăvim pe Dumnezeu în tot ce facem. Așa vom atrage asupra noastră mai din belșug purtarea Sa de grijă, ne vom bucura de mare ajutor; și așa vom putea scăpa de adevăratul rău, și vom dobândi bunătățile cele viitoare, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care Tatălui slava, împreună cu Sfântul Duh, acum și pururea și în veci vecilor. Amin.